

Inventarisatie Cultuur en Erfgoedvisie Berkelland

Respons:

Culturele organisaties en verenigingen: 82

Erfgoedinstelling (museum, monument e.d.)	29,3%
Vereniging voor kunstbeoefening in de vrije tijd	14,6%
Muziekvereniging (harmonie, fanfare)	13,4%
Historische vereniging of historische kring	4,9%
Accommodatie (Kulturhus, verenigingsgebouw)	2,4%

Instelling voor professionele kunstbeoefening	1,2%
Galerie, kunstkring	0%
Zelfstandig kunstenaar / muzikant / vakdocent	0%
Overig	34,1%

Genoemd onder 'overig' (gecategoriseerd):

20,6% overig kunst en cultuur

14,7% kerk / geloofsgemeenschap

14,7% welzijnsinstelling

11,8% dorpsvereniging

11,8% evenementenvereniging

8,8% ouderenbond

5,9% overheidsinstelling / Staatsbosbeheer

11,8% overige

Onderwijs: 7

Primair onderwijs	6
Voortgezet speciaal onderwijs	1

Welzijnsinstellingen: 3

Bevindingen / samenvatting:

Huidig cultuur en erfgoedbeleid gemeente Berkelland

De betrokken instellingen zijn niet heel bekend met het huidige cultuur en erfgoedbeleid van Berkelland; men concentreert zich vooral op de eigen sector / instelling.

Men is tevreden over de korte lijntjes met en binnen de gemeente; men weet elkaar snel te vinden. Men is zich er van bewust dat cultuur en erfgoed in een toenemende belangstelling staat. Het onderwijs is minder bekend met het gemeentelijke beleid; men richt zich voornamelijk op Muziek en Kunstwijs (en daar is men tevreden over).

Minder tevreden zijn de instellingen over de daadkracht van de gemeente. Men zou graag wat meer ondersteuning willen; niet alleen de musea / erfgoedinstellingen maar ook de muziekverenigingen die moeite hebben nieuwe doelgroepen aan zich te binden.

Een aparte categorie vormen de monumenten en kerkgebouwen. Zij nemen een groot deel van het onderzoek in, maar de problemen waar men voor staat vereisen eigenlijk een aanpak die niet goed binnen een visieontwikkeling past. De behoefte daar is vooral aan geld voor onderhoud, verduurzaming en aanpassingen van het gebouw voor andere doeleinden (waardoor men in staat is om andere inkomsten te genereren).

Samenwerking: nu en gewenst

Wat opvalt is dat de culturele instellingen in Berkelland elkaar niet heel goed kennen. Vaak wel binnen de eigen kern (en de aan elkaar verwante organisaties), maar niet binnen de totale gemeente. Er zijn nog veel eilandjes.

Het onderwijs loopt daar ook tegenaan: men zou graag wat meer kennis hebben van de culturele infrastructuur, maar deze kennis is er nog onvoldoende. (Dat heeft voor een deel te maken met het gegeven dat Muziek en KunstWijs actief

bezig is met muziekprogramma's in het onderwijs. Daardoor is er voor de scholen wat minder noodzaak het een deurtje verderop te zoeken.) Ook de kerkgenootschappen zoeken vooral elkaar op.

Men is tevreden over de onderlinge samenwerking en de communicatie met elkaar. Doorgaans werken deze scholen en instellingen met gemeenschappelijke doelen waardoor zij elkaar snel kunnen vinden.

Waar het in de samenwerking nog wel eens aan schort is dat de samenwerkingsverbanden eigenlijk te weinig renderen. Men constateert dat er meer mogelijk zou kunnen zijn, maar ergens stagneert het. Men heeft eigenlijk niet zo'n goed idee van wat de mogelijkheden zouden kunnen zijn.

Kijkend naar de gewenste situatie in de samenwerking, dan is te zien dat veel instellingen de contacten wat breder zouden willen leggen. Meer contacten ook met welzijnsinstellingen, met (zelfstandig) kunstenaars en ook met Muziek- en Kunstwijs Berkelland. Het onderwijs zou ook wat meer contacten willen hebben met amateurkunstverenigingen. De redenen voor deze wensen zijn vooral: het opdoen van meer (doelgroepen)kennis, nieuwe ingangen vinden, nieuwe ideeën opdoen, en - niet in de laatste plaats - veel instellingen willen een nieuwe doelgroep aanboren. Men zou graag wat meer jeugd aan zich willen binden, vooral de muziekverenigingen snakken naar nieuwe aanwas. Het onderwijs geeft aan, de lijnen naar het lokale culturele erfgoed verder te willen verkennen. Men heeft daar specifieke redenen voor: de scholen willen de leerlingen ook iets meegeven over hun eigen leefomgeving, hun eigen identiteit.

Binnenschoolse en buitenschoolse cultuureducatie

Voor het binnenschoolse cultuurprogramma leunen de scholen nagenoeg allemaal op Muziek en KunstWijs Berkelland: zij neemt verreweg het grootste deel van de uitvoering van binnenschoolse cultuureducatie voor haar rekening (en, over het algemeen, ook naar tevredenheid). De 'vreemde eend' is hier de VSO-school die niet meedoet aan het programma Van Muziek en KunstWijs en - zonder veel succes - zelf probeert de weg te zoeken in het culturele aanbod. De scholen lopen het vaakst tegen randvoorwaardelijke problemen aan: gebrek aan geld (de middelen zijn bescheiden), vervoer, geen geschikte accommodatie voor voorstellingen in de buurt. Een klein deel van de scholen houdt zich daarnaast bezig met buitenschoolse cultuureducatie. Dat kost hen echter veel tijd en organisatie; daarom heeft buitenschoolse cultuureducatie vaak niet de grootste prioriteit.

Cultuurparticipatie

Ruim de helft van de culturele organisaties en verenigingen biedt activiteiten aan op het gebied van kunst, cultuur en erfgoed. *(Dat lijkt niet heel veel, maar er zitten hier veel 'gebouwen' bij).* De meeste activiteiten zijn gericht op volwassenen en ouderen, hoewel er ook wel op kinderen en jongeren wordt gericht (al blijken die laatsten lastig te bereiken.) Het aanbod is groot en divers maar kennelijk niet voldoende aantrekkelijk voor de jeugd. In de uitvoering van deze activiteiten loopt men tegen tal van praktische problemen aan. Eén van de belangrijkste is dat het moeilijk is om vrijwilligers te vinden die de boel draaiende kunnen houden- veel vrijwilligers, ook in de bestuursfuncties, beginnen op leeftijd te raken. Men zou graag wat meer jeugd willen betrekken, maar men weet niet hoe.

Cultuur en Erfgoedpact Achterhoek

Opmerkelijk genoeg blijkt Cultuur en Erfgoedpact Achterhoek juist bij de culturele organisaties en verenigingen het minst bekend te zijn. Men heeft ook niet echt een beeld waar het Pact voor staat. In het onderwijs is de animo voor het Cultuur en Erfgoedpact groter.

Kunst en Muziekeducatie

Een kwart van de instellingen organiseert Kunst en Muziekeducatie, en dan vooral gericht op (jonge) kinderen. Dat is niet alleen Muziek en KunstWijs, maar ook muziekverenigingen en een enkele erfgoedinstelling doet iets met muziek (vaak in combinatie met dans). Ook hier vinden de verenigingen het lastig om de jonge doelgroep te bereiken, plus dat het probleem speelt dat de uitvoering van activiteiten niet altijd binnen schooltijden mogelijk is. Hier zou men wat meer ondersteuning op willen.

Cultuurhistorisch erfgoed

Bijna de helft van de instellingen biedt activiteiten op het gebied van (im)materieel erfgoed, of zou dat willen doen. (Daar zijn de 'gebouwen', dus de monumenten en de kerken, niet meegerekend.)

Men biedt tentoonstellingen, lezingen, rondleidingen en neemt deel aan Open Monumentendagen (materieel erfgoed) of draagt bij aan lokale gebruiken en feesten, en folkloristische dans (immaterieel erfgoed). Daarbij richt men zich grotendeels weer op volwassenen en ouderen. Ook hier ervaart men de belemmering dat de ledenaanwas en vrijwilligerskader terugloopt. Ook wil men met dit erfgoed meer het onderwijs en de jeugd aanspreken.

Dat het (im)materieel erfgoed binnen de gemeente in stand blijft, is voor vrijwel iedere respondent een punt van belang. Het is lokale geschiedenis, je eigen leefomgeving, draagt bij aan de leefbaarheid en de eigen identiteit. Men ziet daar ook een belangrijke taak in weggelegd voor de gemeente om dit zo in stand te houden, maar zelf is men ook zeer bereid om daar aan bij te dragen. Daar is heel veel draagvlak voor.

Kunst in de openbare ruimte

Voor de meeste respondenten heeft kunst in de openbare ruimte zeker een toegevoegde waarde, maar - wordt ook gezegd - het is ook wel een kwestie van persoonlijke smaak. Maar het bepaalt de omgevings sfeer, het vertegenwoordigt de lokale cultuur, het geeft betekenis. (Overigens heeft men dat meer bij de wat meer klassiekere kunstwerken dan bij de abstracte.) Ook hier vindt men de rol van de gemeente in de instandhouding ervan belangrijk.

Evenementen en festivals

In grote lijnen is men positief over de evenementen en festivals in Berkelland, maar is het de uitvoering ervan dat soms voor ontevredenheid zorgt. De bedoeling van de festivals wordt onderstreept, men ziet de kansen (ontmoeting, Berkelland op de kaart zetten) maar de randzaken (lawaaï, locatie, afval, drankgebruik) zorgen voor ergernis.

Nieuwe ontwikkelingen

Culturele organisaties en verenigingen zien veel ontwikkelingen op zich af komen, waar men wat mee wil en soms ook moet. Dat laatste geldt bijvoorbeeld voor de monumenten en de gebouwen: deze moeten worden onderhouden, duurzaam gemaakt- en daar is weinig tot geen geld voor.

Waar men ook aandacht voor wil is voor de vergrijzing, krimp, en het aantrekken / betrekken van meer jeugd en jongeren- zowel bij de activiteiten (als deelnemer) als bij de verenigingen (als lid of als vrijwilliger). Ook voorziet men dat er in de huidige samenleving steeds minder ruimte is voor folkloristische cultuur, maar ziet men wel een toename van het gebruik van nieuwe media.

Veel instellingen realiseren zich dat het goed is om zaken eens in een ander perspectief te bekijken, het roer om te gooien en meer gebruik te maken van alle kennis en expertise die voorhanden is. Ook het onderwijs spreekt zich daar voor uit: inventariseren wat er is, stroomlijnen, en met elkaar samenwerken.

De gemeente Berkelland krijgt hier een belangrijke rol in toebedeeld: faciliterend, meepratend, meedenkend, adviserend, ondersteunend- maar dan wel tot op zekere hoogte. Het moet uiteindelijk van de instellingen en de scholen zelf komen.

Ambities

Veel ambities van de culturele organisaties en verenigingen richten zich voornamelijk op de eigen instandhouding. Men wil met de eigen organisatie het nieuwe tijdsgewricht in en toekomstbestendig zijn. Men wil meer werk maken van de eigen doelstellingen en ambities, meer publieksbereik genereren, en verjongen.

Daarvoor hebben zij de kennis en input nodig van andere organisaties, maar ook de steun van de gemeente.

Men twijfelt echter of de nieuwe samenhangende visie en uitvoeringsprogramma daar bij gaat helpen: er is in de loop der jaren enig wantrouwen in het 'instituut gemeente' gegroeid. Daarom willen de organisaties dit niet alleen op instigatie van de gemeente realiseren, maar wil men juist met elkaar de toekomst in.

3 oktober 2019
Titia Lefers van der Zande